

BØRN&UNGE

Når afmagten rammer: Pædagoger begår også onde handlinger

Pædagoger begår ind imellem onde handlinger mod de børn og unge, de skal drage omsorg for. Det sker typisk på grund af afmagt, og det bedste værn mod det er pædagogisk faglighed, fortæller psykolog Dorthe Birkmose. Du kan møde hende på BUPL's specialpædagogiske konferencer 28. og 29. november.

UDGIVET D. 10 OKTOBER, 2017

Af: Mikkel Kamp, Journalist

Skældud. Udelukkelse. Afvisning. Det er næppe handlinger, mange pædagoger er glade for, men ikke desto mindre foregår de i danske institutioner. For selv mennesker, der som udgangspunkt vil det gode, begår også onde handlinger. Det siger psykolog Dorthe Birkmose, som har skrevet en bog om emnet og ikke mener, at ordet ondskab er for kraftigt.

»Det er, hvad det hedder på dansk, når man gør et andet menneske ondt psykisk eller fysisk. Men selvfølgelig ønsker ingen at gøre andre ondt, og begrebet 'onde handlinger' er derfor svært at bruge. Det er bare vigtigt, at vi ikke sukrer handlingerne til, når noget gør ondt på et andet menneske. Krænkelser og ydmygelser er alvorlige, og derfor har vi brug for ord, der indebærer en moralsk fordømmelse« siger Dorthe Birkmose, som optræder på BUPL's specialpædagogiske konferencer 28. og 29. november.

Hun er forfatter til bogen 'Når gode mennesker handler ondt – tabuet om forråelse'.

Ondskab opstår på flere måder

Dorthe Birkmose skelner mellem onde handlinger hos den enkelte og hos en hel personalegruppe.

»Som enkeltpædagog kan man opleve afmagtsfølelser, når man ikke ved, hvordan man skal hjælpe det enkelte barn og samtidig bliver følelsesmæssigt påvirket af andres afmagt i svære situationer. Så kan man komme til at afvise børn, skælde ud eller gøre dem til grin. Man gør det, fordi man kommer på følelsesmæssigt overarbejde, og fagligheden ikke altid slår til i den konkrete situation,« siger hun.

En hel personalegruppe kan handle ondt, når den mere eller mindre velovervejet behandler enkelte børn på en krænkende måde.

»Det er afmagt, når man i en personalegruppe kan blive enig om at skabe en negativ fortælling om et 'opmærksomhedskrævende' barn, der legitimerer, at personalet udøver adfærdsregulerende adfærd, afvisning og skældud. Barnet må opleve, at hele personalegruppen er sammen om det, selv om nogle nok er mere aktive end andre,« siger psykologen.

Gruppedynamik kan skabe forråelse

Der er flere årsager til, at mennesker, der vil det godt, kan ende med at gøre ondt, mener Dorthe Birkmose.

»Når man på hele arbejdspladsen bliver afmægtig, kan det være, fordi fagligheden slipper op, eller fordi fagligheden ikke får plads. Opgaven i forhold til en gruppe børn kan blive for stor, hvilket kan siges at være en klassisk afmagtsituation, men der er også en stigende afmagt på grund af mange nye initiativer fra politikere og forvaltninger, der ofte kommer samtidig med besparelser. Mange føler, at det tager fokus fra, hvad jobbet egentlig handler om, og måske betyder det, at man ikke kan yde den indsats, man ved, vil virke,« siger hun .

Når det fører til forråelse, skyldes det ofte en gruppedynamik.

»De enkelte medarbejdere kan godt personligt have det dårligt med at skælde ud, ignorere eller afvise. Men tror de, at alle kollegerne synes, at det er i orden, er det svært at sige fra. På den måde handler det ikke kun om afmagt, men også om frygt for selv at blive ekskluderet.«

Idealisme kan være farlig

Ud over afmagt peger Dorthe Birkmose på idealisme som en årsag til forråelse.

»Man har et ideal om, at man vil det gode, men nogle steder får man skabt et ideal om, at den gode pædagog er den, som kan være hård, sætte grænser og den slags. Man kan opbygge en opfattelse af, at de, der hellere vil være søde og anerkendende, ikke er så dygtige. Da vi gerne vil være dygtige, kan det ideal styre vores handlinger,« siger hun.

Endnu en årsag kan være, at man ikke tænker sig om.

»Vi kan ubevidst sørge for at tænke på alt muligt andet, så vi undgår at tænke på det, der er svært. Jo mere travlt et menneske oplever at have, desto mere tankeløst bliver det,« siger psykologen.

Afmagt er menneskelig

Spørgsmålet er, hvordan man som fagperson kan undgå at begå handlinger, der skader andre. Det korte svar er, at det kan man ikke, for når man arbejder med mennesker, sker der uforudsete ting, som kan fremkalde uovervejede reaktioner – også hos professionelle.

»Faglighed er ikke bare noget, man har. Man er ikke vaccineret mod, at der er noget, som man ikke forstår eller ikke kan rumme, blot fordi man har taget en uddannelse. Afmagten vil dukke op, og det betyder ikke, at man er et dårligt menneske – bare at man er et menneske.«

Alligevel er pædagogisk faglighed det bedste værn mod forråelse og onde handlinger, fortæller Dorthe Birkmose.

»Elementer som forståelse, rummelighed og at være en reel pædagogisk hjælp over for de mennesker, man arbejder med, gør, at der i de fleste tilfælde ikke sker forråelse. Alene ved at vise forståelse viser man også sin rummelighed, og når man bedre forstår den anden person, kan man også bedre hjælpe. På den måde forsvinder afmagten også,« siger Dorthe Birkmose.

Læs interview med Dorthe Birkmose I Børn&Unge nr. 14/2014.